

De Zeepolder te Lapscheure

1650-1699

door Roger Crois.

In 1583 hebben de militairen uit Sluis de dijk van het Zwin doorgestoken nabij Brungeers, buiten de Westpoort van Sluis. Daardoor werd het grootste gedeelte van Lapscheure overstroomd door zeewater. Heel het centrum van de gemeente, met kerk en al, werd verwoest. Door de werking van ebbe en vloed, werd een brede kreek uitgespoeld: het Lapscheurse Gat, dat in 1664 de grens werd tussen Noord- en Zuid-Nederland.

Rond 1630 begon men aan de wederopbouw. Men bouwde een nieuwe kerk, meer naar het westen, waar ze nu nog staat. Naarmate de overstroming terugtrok, werden nieuwe polders en poldertjes ingedijkt. Het landschap kreeg een nieuw patroon, heel verschillend van het dijkensiel van voor de overstroming.

Zo in 1650 hebben Octaviaen van Maryssiën en Jan Verreman "doen dycken uytter zoute zee" een stuk schorre van 't Lapscheurse Gat, het Zeepolderken. Het werd later ook Maryssiënpolder genoemd. Het lag juist ten noorden van de plaats waar de oude kerk heeft gestaan. Het was begrensd door de Dijk van Sint-Jobspolder -nu Zee dijk genoemd- in 't westen en 't noorden; een nieuwaangelegd dijkje langs de Grote Kreek of Lapscheurse Gat in 't oosten; de Sint-Pieterdijk, bij 't oude kerkhof, in 't zuiden.

Van Maryssiën en Verreman kochten verschillende kavels in

het "Nieuw Polderken". In 1650 kochten ze samen 100 roeden af van de Watering van Lapscheure en 170 roeden van de Sint-Janskerk van Sluis; in 1653 kochten ze van Niclaeys de Respaigne 450 roeden; en in 1656 waren het 428 roeden van Floris vander Straaten, 250 roeden van Achilles Sproncholf, 325 roeden van Jan Casembroot. In een niet aangegeven jaar kocht van Maryssiën alleen nog 162 roeden van Claeys de Witte of van zijn erfgenaam Aernout Weyts.

Tot in 1661 bezaten "alle de persoonen die er in ghelant waaren" het Zeepolderken in onverdeeltheid, omdat ze in 't begin moeilijk konden verkavelen daar er noch wegen noch watergangen waren. Toen werd in de maand december 1661 overgegaan tot een vriendelijke en erfelijke verkaveling.

Maar in 't jaar 1686 werd het Zeepolderken "door eenige tempeesten der zee deurgebroken" en het is blijven liggen "gemeene metter zee in het Lapscheurse Gat" tot in 1699. Dit jaar in oktober is ons polderke opnieuw ingedijkt geworden; en het nieuwste zeedijksken kwam niet op de oude plaats van 1650, maar iets meer naar het oosten in 't Lapscheurse Gat. Daarmee was het Zeepolderken met enkele gemeten grond vergroot.

De eigenaars van die nieuwe aanwassen waren dezelfde, of de erfgenamen van de eigenaars, die vóór de overstroming van 1583 die grond in hun bezit hadden. Het waren: de abdij Eekhoutte te Brugge, het Klarissenklooster te Brugge, de H. Geest (=dis) van de O.-L.-Vrouwkerk te Sluis, de Sint-Janskerk te Sluis, het Sint-Janshospitaal te Damme, de kerk van Lapscheure, de Watering van Lapscheure, de erfgenamen van Jhr. Jan Casembroot, de erfgenamen van Jhr. Niclaeys de Respaigne, de erfgenamen van Floris vander Straaten, de erfgenamen van heer ende meester Achilles Sproncholf, Aernout Weyts.

De nieuwe aanwassen lagen, volgens de ommeloper van 1497, in het 8e, het 10e, het 23e en het 27e begin van de Watering van Lapscheure. Het 8e begin lag grotendeels ten oosten van het nieuwe dijkje van 1699, zodat alleen stukken op het westeinde van de percelen werden bijgewonnen. Voor het 10e, 23e en 27e begin blijkt het anders te zijn: daar lag het grootste deel reeds in de Zeepolder sedert 1650 en werden nu slechts enkele, meer ten oosten gelegen stukken van de percelen bijgewonnen.

Jan Stappaart, gezworen landmeter van het Brugse Vrije, werd bij het begin van het jaar 1700 aangesteld om de grootte van de aanwassen van de verschillende eigenaars te bepalen en uit te meten. Na grondig onderzoek van vele oude en nieuwere ommelopers en kaarten van de Watering van Lapscheure, waarbij het Zeepolderken behoorde, - en als basis nemende de zeer vroege ommeloper van 1497 - kwam hij tot het besluit dat er 8 gemeten 2 lijnen 49 roeden waren bijgekomen. Als hij de opmetingen deed van de aanwassen in landbouwgrond, vanaf de oostkant van het geplaneerde dijkje van 1650 tot aan de teen van het dijkje van 1699, kwam hij aan 7 gemeten 84 roeden. Maar als hij de "Nieuwe Zeedijk", die omtrent 200 roeden (hier een lengtemaat van ongeveer 3.85 m) lang was, er bij rekende, dan kwam hij wel aan de maat afgeleid uit de ommelopers en de kaarten.

o o o o o

Bijlage (1)

Alsoo D'Heer Octaviaen van Maryssien, Sr (2) Florens, ende Jan Verreman beede half ende half, cum suis, ghesaamderhand, hebben doen dycken yttten zoute zee ten jaare XVIc vijftig, ter prochie van Lapscheure, noord ende noortoost van de Nieuwe kercke van Lapscheure ende Noord van de platse, daar d'oude kercke vant selve Lapscheure heeft gestaan, seker polderken genaamt het Zeepolderken, al tusschen den Dyck van St. Jobspolder aan de westzijde, ende het nieuw dyckken jeghens de groote kreecke het Lapscheurse gat aan de oostzijde, ende aan het noordhede strekkende metten suythede aan St. Pietersdijk, jegens het oude kerkhof vant voorn. Lapscheure.

Welk polderken tot ende met den jaare 1661, inde maand van Decembre heeft gheleghen ghemeene tusschen elkanderen, als wanneer dat eenen erfvelicken verkavelin. is geschiet, tusschen alle de persoonen, die ghelant waaren in het selve polderken, tot afscheydinghe van hunne gemeensaemheyte, vermits dat sy vanden beginne van deselve Dyckagie, niet peyselyck van ik anderen en condon scheidde ter oorsaake van dat men noch weghen nochte watergangen int selve polderken en konde bekennen, oorsaake van deselve vriendelyke verkavelinge

Ende welke polderken ten jaare XVIc ses en entachtig (sic) door eenige tempesten der zee is deurgebroken, ende het welke alsoo is blyven ligghen gemeene metter zee in het Lapscheurse gat, tot ende met den jaare XVIc negentneghentich, tot in de maand octobre, soo

(1) Rijksarch Brugge, Aanwinsten nr 3627.

(2) Sr is hier een foutieve kopie van wat blijkbaar oorspronkelijk fs (=filius) moet geweest zijn.

is het selve polderken andermaal nieuwl. wederom bedeyckt uytte zou te zee wateren. Ende mits dat den nieuwen zeedyke van oosten jeghens het Lapscheurse gat, niet en is geleyt worden op de platse, daar dat den ouden zeecyck plachte te ligghen, maar ter contrarie meer oostwaerts in het selve Lapscheurse gat is geleyt geworden, waarmede datter terselver oostsyde van diere het selve polderken vergroot is geworden met diverssche landen uuyt hetselve Lapscheurse gat, die al van den jaare 1580, hebben gelegen gemeene metter zee voorseyt en in welke aanwassen ofte schorrelanden syn gelant, alle de naervolgende persoonen alsmede met hoeveele, ende uuyt (w)elke partie van landen, hun is toebehoorende.

Ende syn deselve landen al gelegen, onder het beloop der wateringhe van Lapscheure staande, by den ouden ommeloper van diere van den jaare 1497, in diversche beginnen soo hier naar breeder geseyt staat, soo volgt:

eerst int VIIIe begin f° 44

- van Jo^r Jan Casembroot, over libry Jo^r Chls Romeyns, over Mevrouw van Steelant via Cornelis de Boot uyt eene partie van 130 R danoff 60 R ..? oostsyden off tot..... 0.0.60
- van die van den Eechoute in Brugghe tot 1.1.60
- van deselve Eechoutte uuyt 544 Roen daar van lx (1) westsyde of tot 1.1.60
- van die van St. Janshuys in Damme uuyt 167 Roen daar van lx westhede off tot 0.1.20
- f° 45- Spiritus Sanctus tonse Vrouwe ter Sluys uuyt 504 Roen daar van lx westhede of tot 1.0.90
- vant Clooster van St. Claren in Brugghe uuyt 363 R daar van lx westhede of tot 0.2.20
- van de kerke van Lapscheure uyt 274 Roen daar van lx westhede of tot 0.1.00

int Xe begin f° 46

- van die van de wateringhe van Lapscheure (sic) nog boven de 100 Roen lande uuyt een partye van 130 Roen dewelke d'heer octaviaen van Marissien ende Jan Verreman beede ten jaare 1650 gecocht hebben jeghens die van de wateringhe voorseyt, ende het welke bedykt is geweest in hun polderken ten selven jaare 1650 ende soo is als dan daar buyten gebleven tot .. 0.0.30
- van dhoirs van Jo^r Nicolaes se Respaigne nog boven de 250 Roen uuyt eene partye van 264 Roen die Sr Octaviaen van Marissen en Jan Verreman in Septembre 1653, gekogt heeft en bedykt syn geweest Ao 1650, in hun polderken en soo is alsdan daar buyten gebleven tot 0.0.14

int 23e begin f° 90

- van Dhoirs van DH Floris vander Straaten commende van Jacob de clercq uuyt 428 roen vermits dat DH Octaviaen van Marissien ende Jan Verreman beede hier uyt hebben gekogt, Ao 1656 tot 370 Roen, dewelke sy bedykt hebben in hun polderken ten jaare

(1) lx: afkorting voor lankx = langs

- 1650, en soo is alsdan daar vuytte gebleven tot 0.0.58
 - van de kerke van St. Jans ter Sluys vuyt 233 Roen vermits dat DH Octaviaen van Marissien ende Jan Verreman beede gerecht daar in sijn, by erfvelicke verlandynghe jaghens deselve kercke gedaan blykende als by briefven daar van sijnde van in daten 26 ougst 1650, gepasseert voor schepenen vanden Lande vanden Vrije tot Sluys, dewelke sy bedyckt hebben, in hun polderken Ao 1650 voorseyt ende soo is alsdan daar buyten gebleven tot 0.0.63

int 27e begin f° 120

- van DHoirs Aarnout Weyts commende van we Clays de Witte vuyt 240 Roen waar van dat tot 162 Roen toebehoort aan dh Octaviaen van Marissien alle die hij bij vercavelyn. heeft van voorn. DH Weyts, en welke nombre van 162 roen sijn bedykt ten jaare 1650, in het polderken van hem Marissien en als dan soo is daar buyten gebleven int schorre tot 0.0.78
 - waar (sic) van de hoirs van Jo^r Niclaeys de Respaigne vuyt 142 Roen vermits dat DH Octaviaen van Marissien ende Jan Verreman hebben gecocht hier uyt tot 100 Roen in septembre 1653 en sy bedijkt hebben in hun polderken Anno 1650, ende soo is daar buyten int schorre gebleven tot 0.0.42
 - van den selven de Respaigne vuyt 150 Roen vermits dat dito van Marissien ende Jan Verreman hebben gecocht hier uijt tot 100 Roen in septembre 1653, dat sy bedekt (sic) hebben in hun polderken Ao 1650 ende soo is alsdan, daar buyten in het schorre gebleven tot 0.0.50
 - van De hoirs van DH en mr achilles Sproncholf vuyt 422 Roen vermits dat dito van Marissien ende Jan Verreman ten jaare 1656, hier of hebben gecocht tot 250 Roen, dewelke sy bedykt hebben in hun polderken ten jaare 1650, ende soo is alsdan daar buyten gebleven tot 0.0.72 (1)
 - van de kerke van Lapscheure liggende inden middel van den voorgaanden parcheele vuyt 108 roen waar van dat bedykt is geweest, by DH Octaviaen van Marissen (sic) in sijn polderken ten jaare 1650 tot 88 R en soo is als dan daar buytten int' schorre gebleven tot 0.0.20

f° 121

- van dhoirs Jo^r Jan Casembroot vuyt 393 Roen waar van dat DH Octaviaen van Marissien en Jan Verreman beede hebben gecocht ten jaare 1656 tot 325 roen, dewelke sy bedykt hebben in Marissens polderken ten jaare 1650, en soo is alsdan daar buyten int' schorre gebleven tot 1.0.68

tSamen G. 8.2.49

(1) De kopist moet hier mislezen of misschreven hebben; wellicht stond er 0.1.72. er is wel nog ergens een fout gegleden in de ietwat slordige kopie, want als we de verschillende posten optellen, komen we onmogelijk aan Gem. 8.2.49.

Ende alsoo ik ondergeschreven gesworen landmeter van den Lande van den Vryen gemeeten hebbe hetselve Zeepolderken ofte DHeer octaviaen van Marissenspolderken in de maand van octobre 1699, lastleden waar in dat de aanwassen die gelegen syn ter oostsyde van den ouden Zeedyk, die alsnu geplanneert is, en verleyt is geworden, den nieuwen Zeedijk meer oostwaarts int selve Lapscheursche gat, als wanneer deselve aanwassen die maar gemeten en syn, ter oostsyde, tot aanden thee vanden selven nieuwen dijk, bedraagt ter nombre van seven gemeten ende LXXXIIII R lands, ende den selven nieuwen Zeedijk is lank ontrent, de twee hondert Roeden, dat alsoo al t'saamen can beloopen tot agt gemeten twee lijnen XLII Roeden lands als boven.

Aldus alsoo bevonden by my landmeter voorseyt naar groote Examinatie en ondersoek van de oude en nieuwe omloopers der voorn. wateringhe van Lapscheure voorseyt, mitsgr. van andere bescheeden en kaarte daartoe Relatif.
 my Toirconde in Brugge desen lasten maarte seven tien hondert (was get.) Jan Sappaart 1700

